

Yttrande över betänkandet Sveriges miljöövervakning – dess uppgift och organisation för en god miljöförvaltning, SOU 2019:22, Dnr M2019/01011/S, Dnr 92/2019

Beskrivning av ärendet

Regeringen beslutade den 1 juni 2017 att utse en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av miljöövervakningen på lokal, regional och nationell nivå.

Utredaren ska föreslå en lämplig avgränsning mellan miljöövervakning och närliggande verksamheter samt bedöma behovet av framtida miljöövervakning. Syftet är att identifiera synergier och lösningar som kan leda till en mer kostnads- och resurseffektiv miljöövervakning.

Även frågor som rör hur övrig miljöinformation skulle kunna komplettera miljöövervakningen och hur miljöinformationen ska bli mer tillgänglig bör behandlas.

Regeringen vill i första hand ha synpunkter på förslaget avseende inrättande av ett Miljöövervakningsråd vid Naturvårdsverket i avsnitt 18.8.3, 18:14, 18:15:1, 18:15:2, 19:2:2 samt 19:2:3 i betänkandet, men ger även möjlighet att lämna synpunkter på övriga delar.

Miljönämnden har möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet till regeringskansliet, Miljödepartementet och remisstiden är till den 20 december 2019.

Bakgrund

Utredningen har haft i uppdrag att göra en översyn av den svenska miljöövervakningen och föreslå dels en lämplig avgränsning i förhållande till närliggande verksamheter, dels förändringar för att bättre möta framtida behov.

Syftet med miljöövervakning är att följa tillståndet i miljön, upptäcka nya miljörisiker och vara ett underlag för att bedöma arbetet för att nå Sveriges nationella miljö kvalitetsmål.

Utredningen har genomfört en bred kartläggning av den svenska miljöövervakningen.

Kartläggningen visar att det finns oklarheter i ansvar och brister i den statliga datahanteringen inom miljöövervakningen. Möjligheterna att upptäcka nya miljörisiker är idag begränsade. Det saknas tydligt ansvar för övergripande samordning och tydlighet om prioriteringarna i styrningen av miljöövervakningen. Kartläggningen visar att det saknas en överblick över all den miljöövervakning som bedrivs hos olika aktörer och det är därmed oklart både hur väl verksamheten fyller behoven och hur effektivt resurserna används. Uppbyggnad och utveckling av de nationella datavärdena för miljöövervakningen har gått alldeles för långsamt och visar

flera brister som har stora konsekvenser för miljöövervakningens möjlighet att fungera effektivt. Det saknas oberoende utvärderingar och revisioner av övervakningen inom vissa områden.

Betänkandets förslag

Betänkandets åtgärdsförslag är i korthet:

1. En strategisk plan för miljöövervakningen bör beslutas av Regeringen och uppdateras vart fjärde år. Planen ska peka ut samhällets behov av miljöövervakning, samordningen av myndigheter, prioriterade utvecklingsinsatser samt framtida utmaningar.
2. Ett Miljöövervakningsråd bör inrättas vid Naturvårdsverket. Rådet ska ha en oberoende ordförande som tillsätts av Regeringen samt ledamöter från berörda myndigheter. Rådets uppgifter bör vara att samordna miljöövervakningen, ta fram underlag för den strategiska planen samt rapportera till regeringen.
3. Regeringen bör ange miljöövervakning som uppgift i instruktionen för de myndigheter som bedriver miljöövervakning.
4. Ansvar för de nationella datavärdena vid myndigheterna bör anges i instruktion och finansieras genom ramanslag. Datavärdenas uppgifter att samla in och förmedla miljöövervakningsdata bör stärkas. Samutnyttjande av data och användarvänlighet behöver öka.
5. Länsstyrelsernas regionala miljöövervakning bör finansieras genom anslag och inte som idag genom bidrag.

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen ställer sig positiv till förslaget att inrätta ett miljöövervakningsråd. Vi anser att kommunernas synpunkter är viktiga i miljöövervakningsrådets framtida arbete.

Många gånger är kommunerna den nivå där naturvård och åtgärder bedrivs. Det är därför viktigt att kunskap och slutsatser från miljöövervakningen bryts ner och kommuniceras på ett sätt som gör det konkret för kommunala tjänstemän och beslutsfattare. Nationell och regional resultatredovisning är givetvis nödvändig och värdefull men svår att använda sig av på kommunal nivå. Det leder lätt till "allas ansvar – ingens ansvar".

Miljöövervakning är värdefull för att förstå hur vår omvärld mår och reagerar. Dock borde mer fokus riktas mot att analysera redan tillgänglig data. Med så stora mängder information skulle enkla och kanske självklara trender visas som kunde underlätta samhällsplanering och naturvård. Ett exempel kunde vara att jämföra de bottenfaunaundersökningar, som många recipientkontrollprogram länge gjort, med belastningen av dagvatten. Det hade visat dagvattnets påverkan på biologisk mångfald oavsett om det beror på olja, metaller, flödespåverkan eller mikroplaster. Vi behöver enkla konkreta riktlinjer i samhällsplaneringen snarare än exakta haltvärden av enskilda substanser som ändå sällan går att mäta. Förorenat dagvatten är dåligt för miljön och behöver därför tas omhand genom till exempel våtmarker – det är enkla budskap som miljöövervakningen skulle kunna ge.

Henrik Frindberg
Miljödirektör

Jens Gille
Avdelningschef